

DÜNYA GAZETESİ - TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI SİMONE KASLOWSKİ SÖYLEŞİSİ

Yeni Ekonomi Programı için TÜSİAD'dan 5 temel soru

TÜSİAD önümüzdeki günlerde açıklanacak Yeni Ekonomi Programı (YEP) için ana beklentilerini, 'güveni yeniden inşa edecek adımların atılması' şeklinde belirtti. TÜSİAD Başkanı Simone Kaslowski, Dünya'nın sorularını yanıtladı. Küresel ekonomideki son gelişmelerin Türkiye'ye kırılabilirlikleri ile baş etme zamanı tanıdığını dile getiren Kaslowski, "Borç yükünü hafifletme ve maliyetini düşürme fırsatı var elimizde. Enflasyonla mücadele devam etmeli, fiyat istikrarını mutlaka sağlamalıyız. Reform gündemine hız vererek ve güveni artıracak adımlar atarak doğrudan yatırımları çekecek bir ortam yaratabiliriz" diyor. İşte bu kapsamda YEP'te bazı temel sorunların cevaplarının net bir şekilde verilmesi gerektiğine de işaret ediyor Kaslowski ve "Programdan beklentimiz; 'Enflasyon nasıl düşecek', 'Bütçe açığı nasıl kontrol altına alınacak', 'Yüksek dış borç nasıl azaltılacak', 'Reel sektörün rekabet gücünü artırmak için ne yapılacak' ve 'Hangi yapısal reformlar, ne zaman yapılacak' sorularına cevap vermesi. Bu sorulara inandırıcı cevaplar veren, kendi içinde tutarlı bir programa ihtiyaç var. Programda bahsedilen politikalara uyulması, söz verilen reformların yapılması ve hedeflerin gerçekleşme oranı programa duyulan güven ve inandırıcılığı etkileyen bir faktör. Geçmiş yıllarda özellikle reform kısmında bahsedilen, özel sektörün beklediği pek çok reform maalesef yapılamadı" şeklinde konuşuyor. Kaslowski'nin sorularımıza verdiği yanıtlar şöyle:

Türkiye ekonomisini nasıl görüyorsunuz, kırılabilirliklerimiz devam ediyor mu?

Evet, maalesef devam ediyor. Geçtiğimiz yıl ağır bir kur şoku ve onun yansımalarını tecrübe ettik. Bugün, oldukça büyük bir dış borç yükümüz var.

Aslında krizin temelinde kırılabilir hale gelen finansal sistemimiz yatıyor. Dünyadaki borç sorunu bizde de var. Şirket borçlulukları yüksek. Geçtiğimiz on yılda şirketler özkaynakla büyümek yerine krediyle büyüdüler. Kredilerin mevduata oranı TL'de yüzde 140'ları buldu. Türkiye'nin dış borcu milli gelirin yüzde 60'ını geçti. En son 2001 krizinde yüzde 56 dolayında dış borcumuz vardı. Yüksek büyümemizden dolayı tasarruflarımızın çok üzerinde kaynak ihtiyacı oluştu ve büyük ölçüde yurt dışından borçlanıldı. Kısacası ayağımızı yorganımıza göre uzatmadık.

Ayrıca kredi büyümesi son yıllarda bir ekonomi politikası aracı haline geldi. Özellikle seçim dönemlerinde normal olmayan kredi dalgalanmaları gördük. Oysaki bankacılık sektörü bir ekonominin sağlıklı işleyebilmesi için kritik bir görevi yerine getirir. Ülkenin tasarruflarını yani finansman kaynağını en verimli alanlara ve projelere finansman olarak aktarır.

Sorunlu borçlar...

Sistemde bugün önemli ölçüde sağlıksız borç var, bunlar kredi kanalının verimli işlemesine engel oluyor. Son dönemde 46 milyar TL'lik kredinin aslında sorunlu olduğu ve takibe alınması gerektiği açıklandı. Benzer açıklamalar devam edebilir mi? Bu konuda daha fazla şeffaflığa ihtiyacımız var.

Sorunlu kredilerle ilgili olarak en başından beri gerekli mekanizmaların kurulması gerektiğinin altını çiziyoruz. Bazı çalışmalar var ama piyasadaki risk algısı çok yüksek. Bu nedenle finansal istikrarı sağlayacak adımların atılması gerekir ki ülke risk primi düşsün, finansal sistem ihtiyaç duyduğu makul şartlarda dış kaynağa ulaşabilsin.

KIRILGANLIKLAR DEVAM EDİYOR

Türkiye'de büyüme, işsizlik, ihracat gibi göstergeler bize nasıl bir yılsonunu ve 2020'yi işaret ediyor?

Büyüme yavaş yavaş geri dönüyor ama daha kriz öncesi gelir seviyemize ulaşmış değiliz, yani daha tam çıkmış değiliz. Bu küçülme döneminde 2009'dan farklı olarak tamamen iç talepte düşüş oldu, ihracat ancak belli ölçülerde arttı. O yüzden sektörlere göre de bir ayrışma oldu. Dışarıya ihracat ağırlıklı çalışan sektörlerde sıkıntı diğerlerine göre daha az ama finansal dalgalanmalar onları da etkiledi.

İşsizlik ise ekonomide yaşadığımız küçülmenin boyutuna kıyasla çok daha kötü bir durumda. 2009 krizinin üzerine çıkan bir işsizlik oranı var, genç işsizliği yüzde 25.8'e ulaştı. Sokaktaki insan krizi tüm şiddetiyle yaşamaya devam ediyor. Üstelik krize neden olan kırılma noktalarımız devam ediyor. Özel sektör ve bankalar bir miktar borç ödemesi yaptılar ama hala yeterli değil. Az önce de bahsettiğim gibi bankacılık sektöründeki tıkanıklığı aşmadan potansiyel büyümeye yani yüzde 5 civarında bir büyümeye dönmek zor. Bu yılı sifıra yakın bir büyümeyle kapatacağız. Önümüzdeki yıl büyümenin artması beklenebilir.

UFAK TEFEK MADDELERLE VAKİT KAYBETMEYELİM BÜYÜK REFORMLAR YAPALIM

Makroekonomik hedeflerin yanında daha uzun vadeli bakarsak rekabet gücümüzü artırmak için ne yapılmalı?

Dünya ihracatı içerisindeki payımız son 10 yıldır neredeyse hiç artmıyor. Gelişmekte olan piyasalara kıyasla ise düşüyor. Önümüzdeki tablo açık: Rekabet gücümüz ve yatırım çekme potansiyelimiz azalıyor. Bu nedenle artık sadece makro hedeflere odaklanarak, kur bugün de artmadı diye sevinerek vakit kaybedemeyiz. Artık hukuk sistemi, eğitim, işgücü ve vergi alanlarındaki reformlar gerçekleştirilmeli. Ne zaman bir reform gündemi oluşsa hep en kısa zamanda ne yapabiliriz, en hızlı sonuç verecekler hangileri gibi sınıflandırmalara gidiliyor ve gerçekten fark yaratacak reformlar erteleniyor. Artık ufak tefek maddelerle vakit kaybetmeyelim. Büyük düşünelim, büyük reformlar yapalım. Dijital dünyada yine takipçi pozisyonunda kalırsak, dünyadaki sıralamamız da, ihracattan aldığımız pay da değişmez.

Düşen faizler, artan krediler ekonomiyi canlandırır mı?

İş dünyası için faizlerin düşmesi ya da bankaların kredi vermesi kadar, güven de önemli. Çünkü yatırım yapmak için baktığınız kriterler uzun vadeli. Avrupa'da negatif faiz var ama yatırımlar bir türlü canlanmıyor. 2000'li yılların başında Türkiye'de faizler yüksekti ama yatırımlar çok güçlüydü. Bugünkü faiz düşük olduğu için değil geleceğe dair umut gördüğünüzde yatırım yaparsınız. Finansman maliyeti kriterlerden sadece biri.

OYUNUN KURALLARI TÜRKİYE'DE ÇOK SIK DEĞİŞİYOR

Güvenin geri gelmesi için ne yapılmalı?

Son birkaç yılda yaşadığımız finansal dalgalanmalardan sonra güvenin geri gelmesi için uzun vadeli bir istikrar programı lazım. Politikalarımız yani oyunun kuralları Türkiye'de çok sık değişiyor. Kuralların sürekli değiştiği bir ortamda istikrar olmaz. İstikrar olmayınca güven olmaz ve yatırım olmaz. Tüm dünyada iş dünyası bir ülkeye yatırım yaparken faiz kaç, kur kaç diye bakmıyor bugün, kurallar var mı, hukuk var mı, güvence var mı diye bakıyor. Serbest piyasa ilkelerinin çalışıp çalışmadığına bakıyor.

Faizler ve enflasyonun düşmesine ve dünyadaki olağanüstü parasal genişlemeye rağmen talebin bir türlü canlanmaması, ekonomik işleyişe güvenin henüz tesis edilmemiş olmasındandır. Bu çerçevede, kurumlarımıza ve demokrasimize güveni artırırsak zaten yatırım ortamı da iyileşecek, talep canlanacaktır.

SURİYELİ GÖÇMENLERİN SORUNU KÜRESEL İŞBİRLİĞİ İLE ÇÖZÜLÜR

Türkiye'ye göç eden Suriyelilerle ilgili nasıl bir yol izlenmeli?

Suriyelilerin ülkelerini terk etmek durumunda kalmaları bir insanlık dramı. Türkiye halkı ve devleti bu konuda son derece fedakar ve kapsayıcı duruş sergiledi. Güvenlik, istihdam, eğitim ve sağlık gibi birçok boyutu olan bir sorunlar yumağı söz konusu. Çözüm araçları da bu duruma uygun olarak her boyutta düşünülmeli.

Bu çerçevede Sayın Cumhurbaşkanı'nın bu İstanbul'da gerçekleştirilen 12. Astana Zirvesi sonrasında tekrar vurguladığı güvenli bölge çözümü kritik öneme sahip. Başta ABD, AB, Rusya ve İran olmak üzere tüm siyasi aktörlerin bölgede sürdürülebilir bir iktisadi altyapı ve güvenliğin oluşturulmasına katkı vermesi beklenir. Ancak böyle bir girişimle göç sorununa kalıcı ve sürdürülebilir bir çözüm bulunur.

Sayın Cumhurbaşkanı'nın işaret ettiği 1 milyon Suriyeli göçmenin güvenle, gönüllü bir şekilde ve huzurla ülkelerine dönmesi sağlanır. Bu sorun artık bir bölge sorunu değil. Ancak küresel işbirliği ile çözülebilecek bir konu.

Teknolojinin kullanıcısı ile tedarikçisini buluşturan program

TÜSİAD, dijital dönüşüme son yıllarda yoğun bir şekilde odaklanıyor. Türk sanayisinin dijital dönüşüm konusunda bilgi birikimi ve farkındalık seviyesinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Sanayi 4.0 uygulamalarında sanayimiz genel olarak pilot projeler üretme aşamasında. Ancak üretimde mükemmeliyet ve otomasyon teknolojileri konusundaki gelişmeler çok kıymetli.

Uygulamaların verimli ve etkili bir şekilde yaygınlaştırılması küresel rekabet gücümüz açısından önemli. Teknoloji üretme yetkinliğimizi de desteklememiz ve güçlendirmemiz gerekiyor. Bu amaçla teknoloji ekosisteminde arz ve talebi buluşturmak için Sanayide Dijital Dönüşüm TÜSİAD SD2 Programı'nı başlattık. Bu sene ikinci senemizdeyiz.

Teknoloji kullanıcısı şirketler ile teknoloji tedarikçileri bu programla buluştu. Birlikte çalışarak yaratacakları iyi örnekleri heyecanla bekliyoruz. Ülke olarak dijital dönüşümü kaçırma lüksümüz yok. Kamu politikaları; geniş bant iletişim ağ ve hizmet altyapısının güçlendirilmeye devam etmekten herkesin özgürce bilgiye erişimini güvence altına almaya, kişisel verilerin korunmasından KOBİ'lerin teknoloji kullanımının desteklenmesine kadar geniş bir alanı kapsıyor. Siyasetin ve Ankara'nın gündeminde de odak bu olmalı.

GEÇİŞ DÖNEMİ AB ÜYELİK PERSPEKTİFİYLE AŞILIR

Küreselleşme karşıtlığı ve popülist eğilimlerin arttığı; uluslararası ilişkilerde belirsizliğin öne çıktığı bir dönemden geçiyoruz. Bu süreçte iş dünyasını en çok endişelendiren ya da tam tersi fırsat olarak gördüğünüz alanlar neler?

Dünya ekonomisinde küreselleşmenin getirdiği refah artışı ve büyüme, yeterince kapsayıcı olmadı. Büyük gelir ve refah dengesizlikleri oluştu, insanlar ve toplumlar mutsuz. Bunun sonucu tüm dünyada popülizm ve aşırı sağ yükseliyor. Brexit, İtalya'daki durum, ABD-Çin çatışması yaşanan sancılı yansıması. Dünyanın ihtiyacı; bu yaşadıklarımızın çok ötesinde. Kapsayıcı ekonomi politikalarına, siyasi yaklaşımlara ihtiyaç var. Küresel ekonominin derin bir sarmala girme riski var, bu çerçevede G20'ye kapsayıcı büyümenin kurumsallaşması açısından büyük görev düşüyor.

ABD'nin transatlantik işbirliğinden uzaklaşma eğilimi, AB'nin Brexit sonrası yeni durumu, iş dünyasını nasıl etkileyecek?

Küreselleşmenin iyi yönetilmemesinden kaynaklanan sorunların üzerine yeterince gidilmedi. Buna tepki olarak gelişen korumacı eğilimler ticaret, teknoloji ve kur savaşlarına yol açıyor. Bu ortamda, özellikle AB ve ABD'nin, ortağı oldukları düzenin ilke, değer ve kumrularına sahip çıkmaları gerekir; temelleri son yüzyıldır sağlam ilkeler üzerine oturtulmuş AB-ABD ilişkisinin son zamanlarda emareleri görünen bazı fikir ayrılıkları nedeni ile tümünden kopmasının beklenmesi anlamlı değildir. Küresel örgütlerin zayıfladığı şu günlerde, transatlantik bağının ne kadar önemli olduğunun daha fazla görüldüğünü düşünüyorum.

Türkiye olarak küreselleşmenin yarattığı geçiş dönemi problemlerini AB üyelik perspektifini güçlendirerek aşabiliriz. Gümrük Birliğinin güncellenmesi en önemli gündem maddesi olarak önümüzde. Avrupa iş dünyası da bu konuda Türkiye'ye tam destek veriyor. Ayrıca vize serbestliği sürecinin tamamlanması yönünde yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, ilişkilerdeki tıkanıklığı aşmak için çok değerli bir fırsat.

1 Kasım'da göreve başlayacak AB Komisyonunun vize sürecindeki geriye kalan kriterlerin tamamlandığını tespit etmesi ve ardından sürecin tamamlanması için Avrupa Parlamentosu'nun onayı gerekiyor.

Bu doğrultuda, Genelgede belirtildiği üzere kalan kriterlerin karşılanmasına yönelik çalışmalara hız verilmesi gerekir.

PARTİ KURMA AŞAMASINDA OLDUKLARINI SÖYLEYENLERLE BİR TEMASIMIZ OLMADI

Özellikle siyaset dünyası hareketlenmişken, iş dünyasının da bu alanda ne düşündüğü daha çok tartışılır oldu. Size de pek çok ziyaret gerçekleştirildi. Siz siyasetteki bu hareketlenmeyi nasıl gözlemliyorsunuz?

Yeni siyasi parti kurma aşamasında olduğu söylenen siyasetçilerle bir temasımız olmadı. TÜSİAD bir özel sektör temsil kuruluşu olarak siyasi partilerle görüş alışverişinde bulunur. Siyaset, somut çözüm ve ilerleme alanlarında yerel, ulusal ve küresel veriler ve ihtiyaçları iyi değerlendiren bir rekabet zeminidir. Bu rekabet zeminine sorumluluğumuz çerçevesinde her türlü bilgiyi şeffaf bir şekilde sunuyoruz.

Simone Kaslowski kimdir?

İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlayan Simone Kaslowski ABD'de Clark Worcester Üniversitesi'nden 1984'te mezun olduktan sonra, 1985 'te aile şirketi olan Organik Kimya İstanbul'da satış bölümünde göreve başladı. 1995'te şirketlerinin CEO'su olan ve Yönetim Kurulu Üyeliği'ni üstlenen Kaslowski, kimya sektörünün gelişimi için de sivil toplum projelerine öncülük yaptı. TÜSİAD'taki çalışmalarına ilk Kimya Görev Gücü Başkanlığı görevini üstlenerek başladı. 2013'ten bu yana TÜSİAD Yönetim Kurulu Üyesi olan Kaslowski, 2017'de TÜSİAD Başkan Yardımcılığı görevini üstlendi. Kaslowski, 20 Şubat 2019 tarihli Genel Kurul Toplantısı'nda TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanlığı görevine seçildi.